

Sprawozdanie

Komisji szkolnej w przedmiocie reorganizacji szkoły wydziałowej żeńskiej w Rzeszowie.

Wysoki Sejmie!

Jeszcze w r. 1885. wniosła Reprezentacya miasta Rzeszowa petycyę o reorganizacyę tamtejszej szkoły wydziałowej żeńskiej w myśl ustawy z dnia 2. Lutego 1885 Nr. 28. Dz. u. kr., jednakże Wydział krajowy nie popierał w swem sprawozdaniu tej reorganizacyi, gdyż gmina miasta Rzeszowa nawet częściowej nadwyżki kosztów, z reorganizacyi wynikających, na siebie przyjąć nie chciała.

Na bieżącej jednak sesyi w przededniu uchwały sejmowej w sprawie reorganizacyi wydziałowej szkoły żeńskiej w Tarnowie, miasto Rzeszów przez Reprezentacyę swą wniosło petycyę do Wysokiego Sejmu z oświadczeniem, iż obowiązuje się rocznym datkiem w kwocie 500 zł. przyczyniać się do utrzymania szkoły wydziałowej żeńskiej w Rzeszowie, jeżeli ta szkoła w myśl ustawy z 2. Lutego 1885 Nr. 28. Dz. u. kr. w ten sposób przeistoczona zostanie, że istniejąca dotychczas trzyklasowa szkoła wydziałowa żeńska zreorganizowana będzie na szkołę czteroklasową w połączeniu z czteroklasową szkołą pospolitą pod jedną wspólną Dyrekcyą, a w uwzględnieniu potrzeb lokalnych zaprowadzony będzie przy szkole wydziałowej kurs robót kobiecych, mianowicie krawieczyzny damskiej.

Tego rodzaju reorganizacya pociągnęłaby za sobą nadwyżkę wydatków na Rzeszowską szkołę wydziałową żeńską w kwocie 1.100 zł. — albowiem przybyłaby jedna nauczycielka dla szkoły wydziałowej z płacą roczną 800 zł., katecheta z remuneracyą 300 zł., wreszcie nauczycielka robót kobiecych na kursie praktycznym z płacą roczną 600 zł., odpadłaby zaś jedna nauczycielka z płacą o rocznych 600 zł.

Ponieważ więc gmina miasta Rzeszowa przyjęła na siebie 500 zł., zostałoby do pokrycia 600 zł., któreby spadły na fundusz krajowy, skoro fundusz ten już obecnie ponosi część wydatków na płace nauczycieli w Rzeszowie.

A gdy skutkiem uchwały sejmowej zeszłorocznej w sprawie reorganizacyi szkoły wydziałowej żeńskiej w Tarnowie, z nadwyżki kosztów, z tą reorganizacyą połączonych, kwota

dochodząca rocznych 600 zł. przez fundusz krajowy przyjętą została, słuszną przeto jest rzeczą, aby fundusz krajowy w takiej samej sprawie także gminie miasta Rzeszowa, której majątek jest o wiele mniejszy od majątku miasta Tarnowa, podobną kwotą przyszedł w pomoc.

Z tej przyczyny Wydział krajowy przedłożył w teraźniejszym swem sprawozdaniu wniosek na reorganizację szkoły Rzeszowskiej i załączył do uchwalenia projekt statutu tej szkoły.

Komisya szkolna, zgadzając się w zasadzie ze sprawozdaniem Wydziału krajowego, sądziła jednak, iż w uchwale Wysokiej Izby jasno wypada wypowiedzieć, iżby wszelkie wydatki, spowodowane ustanowieniem nowych, obecną organizacją nieobjętych, sił nauczycielskich, jak np. osobnej nauczycielki dla robót ręcznych w samejże szkole wydziałowej, osobnej nauczycielki śpiewu, pomocnicy dla nauczycielki robót w uzupełniającym kursie praktycznym lub wydatki spowodowane osobnem wynagrodzeniem za udzielanie powyższych przedmiotów, pokrywała gmina z własnych funduszków, podobnie, jak się rzecz ma według wniosku Wydziału krajowego z kursem uzupełniającym teoretycznym, gdyby gmina miasta Rzeszowa kiedykolwiek zaprowadzić go u siebie chciała.

W projekcie statutu, przedłożonym przez Wydział krajowy, komisya szkolna poczyniła niektóre zmiany, odpowiadające bardziej życzeniu, objawionemu w oświadczeniu Reprezentacyi miasta Rzeszowa i stosunkom tamtejszym, tudzież wykreśliła ustęp, tyczący się nadzoru w uzupełniającym kursie teoretycznym, który niczego innego nie orzeka, jak to, co wynika z obowiązującej ustawy o nadzorze szkolnym.

Opierając się na powyższych wywodach, komisya szkolna wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Szkoła wydziałowa żeńska w Rzeszowie z początkiem roku szkolnego 1889/90 będzie zreorganizowaną na cztero-klasową szkołę wydziałową żeńską, połączoną z kursem praktycznym robót kobiecych, a ewentualnie także z uzupełniającym kursem teoretycznym dla młodzieży dorosłej płci żeńskiej, a to w myśl załączonego statutu.

2. Koszta utrzymania szkoły wydziałowej żeńskiej w Rzeszowie ponosić będą strony do utrzymania tej szkoły dotychczas obowiązane i w tym samym co dotychczas stosunku z tą jednak zmianą, że gmina miasta Rzeszowa ponad prestacje prawne na rzecz tej szkoły dotychczas uiszczane, obowiązana będzie dopłacać jeszcze corocznie kwotę 500 zł. na płace nauczycieli zreorganizowanej szkoły wydziałowej i połączonego z nią kursu praktycznego robót kobiecych.

Gdyby jednak za naukę robót ręcznych w samejże szkole wydziałowej żeńskiej lub za naukę śpiewu udzielonem być miało osobne wynagrodzenie, albo gdyby dla tych przedmiotów osobne ustanowiono nauczycielki, to wydatek ten, podobnie, jak wszelki wydatek na pomocnicę dla nauczycielki robót kobiecych na kursie uzupełniającym praktycznym pokrywał będzie gmina miasta Rzeszowa.

3. Wydatki na utrzymanie uzupełniającego kursu teoretycznego, jeżeliby został przy tej szkole zaprowadzony, pokryte być mają wyłącznie z opłat szkolnych i dobrowolnych datków.

4. Sejm przyjmuje załączony statut.

Lwów 17. Stycznia 1889.

Czartoryski,
przewodniczący.

Zoll,
sprawozdawca.

Statut

szkoły wydziałowej żeńskiej, tudzież kursów nauki dopełniającej w Rzeszowie.

§. 1.

Cel szkoły wydziałowej żeńskiej wskazuje art. IX. ustawy z dnia 2. Lutego 1885 (Dz. u. kr. Nr. 28.)

§. 2.

Ze szkołą wydziałową połączoną jest czteroklasowa szkoła pospolita, oraz kurs uzupełniający praktyczny, a może z nią połączony być także kurs uzupełniający teoretyczny dla dorosłych.

§. 3.

Wszystkie te szkoły zostają pod jedną dyrekcją.

§. 4.

Językiem wykładowym w szkole i na kursach uzupełniających jest język polski.

I. Szkoła wydziałowa.

§. 5.

Szkoła wydziałowa urządzona na podstawie orzeczenia organizacyjnego c. k. Rady szkolnej krajowej z dnia 6. Czerwca 1877 roku L. 2.863 ulega o tyle zmianie, o ile wymagają art. VI., VII., VIII. i IX. ustawy krajowej z dnia 2. Lutego 1885 i obejmuje kurs nauki czteroletniej o 4 klasach (5, 6, 7, 8).

§. 6.

Warunkiem przyjęcia uczniicy do tej szkoły jest świadectwo z IV. klasy szkoły pospolitej, lub pomyślny wynik z egzaminu wstępnego, przy którym kandydatka wykazać ma znajomość wszystkich przedmiotów, przepisanych planem naukowym dla klasy IV. czteroklasowych szkół żeńskich.

§. 7.

Prócz przedmiotów wskazanych art. VII. i IX. ust. kraj. z 2. Lutego 1885, będzie także udzielana nauka języka francuskiego jako przedmiot nadobowiązkowy.

§. 8.

Plan naukowy zatwierdzony rozporządzeniem Ministerstwa wyznań i oświecenia z dnia 13. Lipca 1886 L. 11.518 dla szkół wydziałowych żeńskich we Lwowie i Krakowie będzie obowiązywał także w 4 klasach szkoły wydziałowej żeńskiej w Rzeszowie.

§. 9.

Grono nauczycielskie składa się z Dyrektora, katechety i 4 nauczycielek z kwalifikacją do szkół wydziałowych. Dwie z nich mają posiadać kwalifikację z grupy pierwszej, jedna z grupy drugiej, jedna z grupy trzeciej egzaminu nauczycielskiego, dyrektor zaś ma posiadać świadectwo dojrzałości gimnazjalne i patent nauczycielski dla szkół wydziałowych. Zwolnienie dyrektora z warunku pierwszego udzielić może wyjątkowo Rada szkolna krajowa.

§. 10.

Dyrektor i 4 nauczycielki dla 4 klas szkoły wydziałowej mają posiadać stałe. Katecheta pełni na razie obowiązki swe za osobnym wynagrodzeniem, dopóki ustawa jego stanowiska w inny sposób nie określi. Również za naukę ręcznych robót kobiecych i śpiewu udzielonem być może osobne wynagrodzenie.

II. Kurs praktyczny robót kobiecych.

§. 11.

W myśl ustawy krajowej z 2. Lutego 1885. art. XI. urządza się przy szkole wydziałowej kurs praktyczny robót kobiecych.

§. 12.

Kurs ten obejmować będzie następujące przedmioty:

- a) rysunki;
- b) krawieczyznę, mianowicie szycie ręczne i maszynowe, szycie sukien, naukę kroju bielizny i kroju sukien, do czego dodaną być może także
- c) nauka robót drutowych, szydełkowych, deskowych i siatkowych.

§. 13.

Czas trwania tego kursu oznaczy Rada szkolna krajowa na przedstawienie Rady szkolnej miejscowej.

§. 14.

Na kurs praktycznych robót wpisać się mogą uczennice po ukończeniu 4 klasowej szkoły pospolitej jednak dopiero wtedy, gdy skończą 14 rok życia.

§. 15.

Nauki na kursie robót praktycznych udziela nauczycielka, której dodaną być może pomocnica. Mogą być nadto przyjęte dwie bezpłatne praktykantki. Płacę dla nauczycielki wyznacza Rada szkolna krajowa w porozumieniu z Wydziałem krajowym. Wynagrodzenie dla pomocnicy wyznacza Rada szkolna miejscowa.

§. 16.

Warunkiem uzyskania posad powyższych jest świadectwo dojrzałości z seminaryum nauczycielskiego i świadectwo z publicznych kursów robót kobiecych.

Posady te są na razie tymczasowe, a obsadzenie ich odbywa się w sposób w szkołach etatowych przyjęty.

Liczbę godzin wykładowych wyznacza na przedstawienie Rady szkolnej miejscowej, Rada szkolna krajowa w porozumieniu z Wydziałem krajowym.

§. 17.

Uczennice kursu praktycznego płacą z początkiem każdego roku szkolnego wpisowe 1 zł. a oprócz tego z początkiem każdego miesiąca nauki, opłatę wynoszącą miesięcznie 1 zł. Opłaty te wpływają do kasy Rady szkolnej miejscowej i służyć będą na pokrycie wydatków z utrzymaniem kursu praktycznego połączonych. Radzie szkolnej miejscowej służy prawo podwyższenia, ewentualnie zniżenia opłaty, także uwolnienia od połowy opłaty ubogich, odznaczających się w naukach uczennic na przedstawienie grona nauczycielskiego; jednakże liczba uwolnionych nie może przenosić $\frac{1}{3}$ ogółu uczennic.

§. 18.

Gdyby dochód z opłat powyższych pokrywał w zupełności wydatki na utrzymanie kursu praktycznego, lub gdyby gmina miasta Rzeszowa resztę wydatków nie pokrytą owym dochodem, z własnych funduszków sama pokrywała, natenczas oznaczenie liczby godzin wykładowych (§. 16.) tudzież płac dla sił nauczycielskich (§. 15.) należałoby wyłącznie do Rady szkolnej miejscowej.

§. 19.

Po ukończeniu kursu praktycznego otrzymuje uczennica świadectwo, stwierdzające postęp w naukach.

§. 20.

Nauczycielki, udzielające nauk na kursie praktycznym, zbierać się będą pod przewodnictwem dyrektora zakładu na konferencje peryodyczne celem omawiania spraw tyczących się ich kursu, a uchwały na konferencjach powzięte przedstawiane będą władzy nadzorczej. Dyrekcyja zakładu winna za pośrednictwem Rady szkolnej miejscowej, a względnie okręgowej składać o kursie praktycznym roczne sprawozdania Radzie szkolnej krajowej.

§. 21.

Rok szkolny rozpoczyna się 1. Września, a kończy się 30. Czerwca uroczystym zamknięciem z wystawą prac uczennic.

III. Kurs uzupełniający teoretyczny.

§. 22.

W myśl art. XII. ustawy z dnia 2. Lutego 1885 Nr. 28 Dz. u. kr. może być przy szkole wydziałowej w Rzeszowie urządzony kurs teoretyczny dla dorosłej młodzieży płci żeńskiej.

Czas trwania tego kursu oznaczy Rada szkolna krajowa na wniosek Rady szkolnej miejscowej.

§. 23.

Kurs ten ma na celu uzupełnienie wykształcenia, nabytego w szkole wydziałowej i obejmować może przedmioty następujące:

- a) historię literatury polskiej, oraz niezbędne wiadomości z literatury powszechnej;
- b) naukę języka francuskiego i niemieckiego;
- c) geografie;
- d) historię polską;
- e) historię nowszych czasów;
- f) historię sztuk pięknych;
- g) wiadomości z pedagogii, dydaktyki i higieny, o ile potrzebne są powołaniu kobiety.

Liczbę godzin wykładowych oznacza Rada szkolna miejscowa, a to w taki sposób, aby nie schodziły się z godzinami kursu praktycznego.

§. 24.

Warunkiem przyjęcia jest ukończenie szkoły wydziałowej z dostatecznym co najmniej postępem lub złożenie egzaminu wstępnego z nauk w szkole wydziałowej udzielanych, a ilość uczennic nie może przekraczać w jednej klasie 45.

§. 25.

Nauk udzielać będą zawodowi nauczyciele lub nauczycielki, przedstawieni corocznie przez Radę szkolną miejscową do zatwierdzenia Radzie szkolnej krajowej. Remuneracye wyznacza im Rada szkolna miejscowa.

§. 26.

Co do ingerencji Dyrektora zakładu do kursu teoretycznego obowiązują postanowienia §. 20.

§. 27.

Uczennice kursu teoretycznego, składają na ręce Dyrekcyi z początkiem każdego roku wpisowe 1 zł., a nadto z początkiem każdego miesiąca nauki opłatę w kwocie miesięcznej po 4 zł. Opłaty te wpływają do kasy Rady szkolnej miejscowej i służyć będą na pokrycie wydatków z utrzymaniem kursu teoretycznego połączonych. Co do podwyższenia lub zniżenia a względnie uwolnienia od połowy opłaty obowiązują odnośne postanowienia §. 17.

§. 28.

Po ukończeniu kursu otrzymuje uczennica świadectwo, stwierdzające postęp w naukach.